

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ДЕМОКРАТІЯ: ЦІННОСТІ, ПРИНЦИПИ, МЕХАНІЗМИ

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	017 Фізична культура і спорт: Фізична культура і спорт

Затверджено рішенням Ради з якості ННМІ

Голова Ради з якості ННМІ
Петрашенко Вікторія Олександрівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Опанасюк Валентина
Володимирівна

Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій	Завідувач кафедри Костенко Андріана Миколаївна
--	---

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Демократія: цінності, принципи, механізми
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Опанасюк Валентина Володимирівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 2 кред. ЄКТС, 60 год. Для денної форми навчання 24 год. становить контактна робота з викладачем (12 год. лекцій, 12 год. практичних занять), 36 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фізична культура і спорт"
Передумови для вивчення дисципліни	Інформаційно-комунікаційні технології, Сталий розвиток, Антикорупція та доброчесність
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є оволодіння студентами необхідних знань, навичок та ставлень, пов'язаних із ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві, системного розуміння ролі влади, прав громадян, механізмів захисту прав людини і ролі громадянського суспільства в моніторингу владних інститутів та співпраці з ними, способів та інструментів для самостійного та/або колективного досягнення громадянами суспільно значимих цілей.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Теоретичні засади та основи демократичного врядування

Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Засади демократичного урядування. Характер відносин особистості та держави. Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.

Тема 2 Права людини як цінність демократії

Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Роль громадських організацій у захисті прав людини. Особливості захисту прав вразливих груп населення.

Тема 3 Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна

Теорія конституціоналізму, конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, корупція тощо) та підтримка її сталого розвитку. Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях. Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Тема 4 Система демократії в Україні та механізми її реалізації

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Прозорість влади. Риси демократичного і недемократичного режимів. Підзвітність влади. Демократичне врядування. Роль влади у вирішенні проблем суспільства. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їх функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні.

Тема 5 Характеристики громадянського суспільства

Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства. Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії. Функції громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Європі. Історико-політичний аналіз громадських рухів у країнах Західної Європи. Рух «Солідарність» у Польщі. Вацлав Гавел в історії Чехословаччини. Історія Румунії. Політичні революції в Україні у XX ст. Соціальний капітал: поняття, характеристика, роль та функції. Виклики для громадянського суспільства. Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні. Молодь та громадянське суспільство.

Тема 6 Громадянська участь

Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі. Врядкування, скероване на громадян. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Громадський контроль в антикорупційній діяльності. Громадянська культура. Громадянські чесноти. Доброчесність. Концепції громадянськості. Оцінка рівня власної залученості. Інструменти громадської участі в Україні. Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Форми громадської участі в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	1. Застосовувати знання та розуміння демократичних принципів і цінностей у професійній та громадській діяльності;
РН2	2. Приймати обґрунтовані суспільно-відповідальні рішення з дотриманням прав і свобод людини, принципів конституціоналізму, правової відповідальності для забезпечення сталого розвитку та верховенства права в Україні;
РН3	3. Виявляти активну громадянську позицію у вирішенні суспільно-значимих проблем, зокрема, у захисті вразливих груп населення, з опорою на принципи гуманізму, рівності, дотримання прав і обов'язків людини та громадянина, попередження корупції та інших проявів недоброчесності в суспільстві;
РН4	4. Використовувати соціальний капітал, методи та інструменти громадянської участі, командну роботу в рамках проєктів громадянської дії як перевагу в професійній та громадській діяльності.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 017 Фізична культура і спорт:

ПР4	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.
ПР22	Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

СН1	ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
СН2	ЗК 2. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
СН3	ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.
СН4	ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
СН5	ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Теоретичні засади та основи демократичного врядування
Лк1 "Теоретичні засади та основи демократичного врядування" (денна) Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Засади демократичного урядування. Характер відносин особистості та держави. Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи. Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства. Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами. Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.

Пр1 "Теоретичні засади та основи демократичного урядування" (денна)

Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи. Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства. Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами. Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Засади демократичного урядування. Концепція розумного егоїзму. Створення та еволюція демократії. Характер відносин особистості та держави.

Тема 2. Права людини як цінність демократії

Лк2 "Права людини як цінність демократії" (денна)

Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати, втілювати. Негативні та позитивні права. Формування Організації Об'єднаних Націй. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Роль громадських організацій у захисті прав людини.

Пр2 "Права людини як цінність демократії" (денна)

Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Негативні та позитивні права. Дискусія щодо того, чи може обмеження прав людини бути виправданим. Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Роль громадських організацій у захисті прав людини. Особливості захисту прав вразливих груп населення.

Тема 3. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна

Лк3 "Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна" (денна)

Теорія конституціоналізму, конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, корупція тощо) та підтримка її сталого розвитку. Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях. Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Пр3 "Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна" (денна)

Теорія конституціоналізму, конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, корупція тощо) та підтримка її сталого розвитку. Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Тема 4. Система демократії в Україні та механізми її реалізації

Лк4 "Система демократії в Україні та механізми її реалізації" (денна)

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Прозорість влади. Риси демократичного і недемократичного режимів. Підзвітність влади. Демократичне врядування. Роль влади у вирішенні проблем суспільства. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.

Пр4 "Система демократії в Україні та механізми її реалізації" (денна)

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення.

Тема 5. Характеристики громадянського суспільства

Лк5 "Характеристики громадянського суспільства" (денна)

Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства. Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії. Функції громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Європі. Історико-політичний аналіз громадських рухів у країнах Західної Європи. Рух «Солідарність» у Польщі. Вацлав Гавел в історії Чехословаччини. Історія Румунії. Політичні революції в Україні у XX ст. Соціальний капітал: поняття, характеристика, роль та функції. Виклики для громадянського суспільства. Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні. Молодь та громадянське суспільство.

Пр5 "Характеристики громадянського суспільства" (денна)

Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства. Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії. Функції громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Європі. Соціальний капітал: його поняття, характеристика, роль та функції. Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні.

Тема 6. Громадянська участь

Лк6 "Громадянська участь" (денна)

Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі. Врядкування, скероване на громадян. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Громадський контроль в антикорупційній діяльності. Громадянська культура. Громадянські чесноти. Доброчесність. Концепції громадянськості. Оцінка рівня власної залученості. Інструменти громадської участі в Україні. Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Форми громадської участі в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

Пр6 "Громадянська участь" (денна)

Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі. Громадянська культура. Громадянські чесноти. Доброчесність. Концепції громадянськості. Оцінка рівня власної залученості. Інструменти громадської участі в Україні. Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Форми громадської участі в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН4	Мобільне навчання

Лекції стимулюють студентів до участі в розбудові демократичної держави та

громадянського суспільства на основі філософських засад демократичного врядування, принципів ліберальної демократії, прав людини, механізмів захисту прав людини, значення конституції, історії розвитку конституціоналізму в Україні, знання щодо адміністративно-територіального устрою України та організації державної влади та місцевого самоврядування, співвідношення громадянського суспільства та демократії, знайомлять з основними формами громадянської участі. Лекції доповнюються семінарськими заняттями, що надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Участь у дослідницькій роботі (груповий проєкт), мозкових штурмах, навчальних дискусіях, обміні думками та під час розробки проєкту дозволяє закріпити теоретичні знання, що отримані на лекціях та здобути практичні навички застосування цих знань.

Методи викладання формують і розвивають такі навички м'якого впливу (Soft skills): СН1. ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями формуються через застосування мозкового штурму, мобільного навчання, аналіз кейсів; ЗК2. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні формуються через участь у груповій роботі, дискусіях, публічних презентаціях; СК3 ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним критичний формують аналіз літератури, кейсів, саморефлексії; СК4 ЗК11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) реалізується шляхом виконання вправ; СК5 ЗК13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності формують методи групової роботи, аналіз вже проведених досліджень.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерактивні лекції
НД2	Аналіз та обговорення кейсів (навчальних/практичних/науково-дослідних), ситуативних вправ
НД3	Підготовка та реалізація проєктів громадянської дії
НД4	Використання мобільних пристроїв та додатків, перелік яких конкретизується викладачем

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$

Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Діагностичне тестування	Вхідне тестування на початку вивчення курсу на платформі EdEra, IFES.	Протягом перших двох тижнів навчання	Через платформу EdEra, IFES
МФО2 Взаємооцінювання (peer assessment)	Взаємооцінювання (peer assessment) при виконанні вправ, кейсів	Протягом курсу	На заняттях
МФО3 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	Коригування траєкторії руху в межах проєкту	Протягом курсу	На практичних заняттях; через корпоративну пошту, пошту MIX
МФО4 Обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами	Зміна ставлення в процесі обговорення дискусійних питань, вправ та результатів групової роботи над проєктом, при застосуванні інструментів мобільного навчання	Протягом семестру, згідно з розкладом	На заняттях

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Усні та письмові опитування/тестування	Тестування за результатами вивчення лекційного матеріалу	Протягом курсу	Через платформу EdEra, IFES; Google документи; корпоративну пошту; пошту MIX
МСО2 Вирішення кейсів/проблемних ситуацій, виконання вправ, мозковий штурм, обмін думками, дебати	Виконання вправ, аналіз конкретних ситуацій, кейсів, інших інтерактивних завдань	Протягом курсу	На заняттях, згідно з розкладом

МСО3 Повідомлення, доповіді та/або індивідуальні/колективні презентації	Повідомлення, доповіді на заняттях, виконання есе	Протягом курсу	На практичних заняттях; через Google документи
МСО4 Виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист)	Підготовка та захист групового проєкту, звіт	Протягом семестру, згідно з розкладом	На заняттях; через Google документи

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО1. Усні та письмові опитування/тестування	10	
	10	Ні
МСО2. Вирішення кейсів/проблемних ситуацій, виконання вправ, мозковий штурм, обмін думками, дебати	30	
	30	Ні
МСО3. Повідомлення, доповіді та/або індивідуальні/колективні презентації	30	
Презентація результатів польового дослідження	15	Ні
Презентація та обговорення есе/саморефлексія	5	Ні
Презентація результатів попереднього дослідження та обґрунтування проблеми (2х5)	10	Ні
МСО4. Виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист)	30	
	30	Ні

Захід підсумкового контролю - диференційований залік, який складається з таких видів роботи: 1) Усні та письмові опитування/тестування (МСО1); 2) Презентація результатів польового дослідження (МСО3); 3) Презентація та обговорення есе/саморефлексія (МСО3); 4) Виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист) (МСО4). В рамках вивчення дисципліни "Демократія: цінності, принципи, механізми" існує можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що підтверджується відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо,) який дозволяє однозначно ідентифікувати особу здобувача і засвідчує результати його участі у певному освітньому заході неформальної освіти.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
ЗН3	Технічні засоби (кінофільми, радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи та ін.)

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Кормич Л. І., Краснопольська Т. М. Тектоніка сучасної демократії: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2021. 72 с.
2	Опанасюк В. В. Інтегрований курс «Демократія: цінності, принципи, механізми». Суми: СумДУ, MIX, 2024. URL: https://mix.sumdu.edu.ua/textbooks/85521/index.html
3	Розширення прав і можливостей молоді: посіб. з освіти з прав людини, демократії та громадянської участі для місцевих і регіональних органів влади, організацій громадянського суспільства, молодіжних тренерів та викладачів. [Б. м.]: Рада Європи, 2022. 98 с.
4	Compass: manual for human rights education with young people / 2nd ed., updated in 2023. [Budapest]: Council of Europe, 2023. 494 p.
Допоміжна література	
5	Андрійчук Т. Інструменти деліберативної демократії: можливості застосування у воєнний та повоєнний час в Україні. Політичні дослідження/Political Studies. 2023. Вип. 1(5). С. 48–67.
6	Демократія: від теорії до практики: підручник курсу [для студ.] / Г. Берроуз та ін. Вид. 2-ге, доп. Київ: Федоров, 2019. 286 с.
7	Демократія: від теорії до практики: посіб. для студ. / Г. Берроуз. Вид. 2-ге, доп. Київ: Федоров, 2019. 101 с.
8	Віннічук О. В., Кобильник В. В., Ігнат'єва Т. В. Аналіз сучасних практик демократії участі (громадської активності): український досвід. Регіональні студії, 2022. № 28. С. 58–62.
9	Гладенко, М. В. Демократія vs авторитаризм: вибір молоді в Україні / М. В. Гладенко; кер. В. В. Опанасюк // Перший крок у науку: матеріали XIV студентської конференції, м. Суми, 24 травня 2023 р. Суми: СумДУ, 2023. С. 311–312.
10	Доморослий В. І. Основи демократії (для студентів неспеціальних факультетів усіх форм навчання): навч. посіб. Умань: Візаві; Сочінський, 2021. 158 с.
11	Корж І. Ф. Європейські принципи партисипативної демократії Та їх впровадження в Україні. Інформація і право. 2022. № 1(40). С. 35–45.

12	Опанасюк В. В. Демократична освіта як важлива функція сучасної держави (на прикладі інтегрованого курсу з демократії для закладів вищої освіти). Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ, 2021. Вип. 30. С. 37–48.
13	Опанасюк В. В. Подолання кризи демократії шляхом громадянської освіти в університеті. Регіональні студії. 2022. № 29. С. 72–77.
14	Kostenko A., Kruglashov A. Public oversight of Ukraine's European integration course. Teorija in Praksa. 2021. Vol. 58, is. 1. P. 183–198. Doi: 10.51936/tip.58.1.183-198.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
15	Вступ до деліберативної демократії / упор. Гервін М та ін. [Б. м.]: Рада Європи, 2024. 11 с. URL: https://rm.coe.int/introduction-to-deliberative-democracy-pdf/1680b15968
16	Демократія через дії [онлайн курс] // Дія. URL: https://osvita.diia.gov.ua/courses/democracy-through-actions-module-1
17	Демократія: від теорії до практики: [онлайн курс] // IFES, EdEra. 2024. URL: https://demcourse.theworkademy.com/uk
18	Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування: аналіз окремих положень нормативно-правових актів // Децентралізація. 28 січ. 2024 р. URL: https://decentralization.ua/news/16241
19	Ріхтер Й. Фундаментальні цінності ЄС та інтеграція України до ЄС // Децентралізація. 21 січ. 2025 р. URL: https://decentralization.gov.ua/en/news/19157
20	Хаб громадянської освіти IFES. Проєкт «Емоційне вигорання медичних працівників» [кер. проєкт. групи – А. Яременко, ментор проєкту – В. Опанасюк], 2023 // YouTube, [2024]. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YBcl3kEAMrU&list=PL7-tZ6ZVAOTpuDEkxLgtjYEFsqiFNR-cj&index=9
21	Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education: Recommendation CM/Rec(2010)7 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe, 11.05.2010 // Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education (EDC/HRE). URL: https://www.coe.int/en/web/edc/charter-on-education-for-democratic-citizenship-and-human-rights-education
22	Democracy // United Nations. https://www.un.org/en/global-issues/democracy
23	EDEM. URL: https://e-dem.ua/about_us

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Теоретичні засади та основи демократичного врядування	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
2	Права людини як цінність демократії	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
3	Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
4	Система демократії в Україні та механізми її реалізації	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
5	Характеристики громадянського суспільства	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
6	Громадянська участь	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	залік	6	0	0	0	0	6	0	0	0	6	0
Індивідуальні завдання												
1	інші індивідуальні завдання	24	0	0	0	0	24	0	0	0	0	24
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>60</i>	<i>24</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>0</i>	<i>36</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>6</i>	<i>24</i>

	РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Демократія: цінності, принципи, механізми» Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл Спеціальність: освітня програма 017 Фізична культура і спорт: Фізична культура і спорт Рік навчання 2025 Тривалість один семестр Форма навчання денна Мова викладання українська
Викладач(і)	Опанасюк Валентина Володимирівна
Контактна інформація викладача	Електронна пошта: v.opanasyuk@socio.sumdu.edu.ua
Час та місце проведення консультацій	згідно з розкладом консультацій, 13.00-14.00, ауд. Н-307; щоденно онлайн через особистий кабінет
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	1. MIX, Learning. Доступ через особистий кабінет; 2. Демократія: від теорії до практики: [онлайн курс] // IFES, EdEra. 2024. URL: https://demcourse.theworkademy.com/uk ; 3. Демократія через дії [онлайн курс] // Дія. URL: https://osvita.diia.gov.ua/courses/democracy-through-actions-module-1
Посилання на силабус в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/48afa3bcd0740763346480c4485fe35f5073330
Засоби зворотного зв'язку із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів	Корпоративна пошта, пошта MIX (через особистий кабінет), засоби для відеоконференцій та ін.

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені регламентом, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час виконання письмового модульного або підсумкового контролю списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування. Всі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі, якщо викладачем виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни, викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання із зниженням

- підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
 - призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
 - відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань навчальної дисципліни

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

1. Студенти можуть використовувати чат GPT для пошуку ключових слів при складанні концептуальних карт і перекладу стійких словосполучень англійською мовою за умови перевірки за іншими англомовними джерелами. 2. Студенти можуть застосовувати сервіс Grammarly для перевірки правопису при написанні звітів, наукових робіт. 3. Можливе застосування сервісів оформлення списків наукових джерел при обов'язковій перевірці результатів відповідно до державних стандартів і дозволених МОН України правил оформлення наукової літератури. 4. Можливе застосування програм із ШІ як допоміжних інструментів для розроблення навчальних ігор, створення інфографіки та поліграфічної продукції для просвітницької діяльності, перевірки якості програми емпіричного дослідження тощо з подальшим самостійним аналізом і опрацюванням отриманих результатів і при чіткому логічному обґрунтуванні доцільності використання ресурсу; 5. Студент має попередити викладача про використання ШІ при виконанні навчальних завдань та обов'язково зазначити це в роботах, які здає на перевірку.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні здобувачами освіти матеріалів з джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених силабусом та регламентом навчальної дисципліни, студент забезпечує обов'язкове коректне посилання на використані ресурси, оформлене відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять відповідно графіку навчального процесу та розкладу. За об'єктивних причин навчання може відбуватися в форматі відеоконференцій або асинхронно.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Здобувач зобов'язаний своєчасно готуватися та здавати всі види навчальних завдань та проходити контрольні заходи відповідно до графіку навчального процесу. Правила перескладання підсумкового контролю у разі отримання незадовільної оцінки регламентується Положенням про організацію освітнього процесу <http://surl.li/trfmb> та передбачають можливість дворазового перескладання – перший раз викладачу, другий раз комісії. Цей порядок передбачає стандартні етапи: ознайомлення з графіком перескладань, отримання індивідуального екзаменаційного листка, перескладання за стандартними процедурами.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій. Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня. За розпорядженням директора створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

Критерії оцінювання

Політика оцінювання

Оцінювання проводиться відповідно до силабусу навчальної дисципліни. Захід підсумкового контролю – диференційований залік. В рамках вивчення дисципліни існує можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що підтверджується відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо,) який дозволяє однозначно ідентифікувати особу здобувача і засвідчує результати його участі у певному освітньому заході неформальної освіти.